rida birlamchi manba sifatida kiritish, pedagog malakasini oshirish kurslarida ustoz va shogird etikasini alohida mavzu sifatida o‘rgatish va oliy ta’limda tasavvuf pedagogikasini qiyosiy pedagogika fani doirasida o‘rganish maqsadga muvofiqdir.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:**

(1). Ahmad Yassaviy. Devoni hikmat. Toshkent, G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2016, 67, 89, 104, 320-betlar.
(2). Qodirov P. Yassaviy tafakkuri va tasavvuf. Toshkent, “Fan”, 2009, 180-bet.
(3). Ibrohimov I. O‘zbek tasavvuf adabiyoti. Toshkent, “O‘zbekiston”, 2011, 14, 340-betlar.
(4). Nurullayev A. Yassaviy va uning ta’limoti. Toshkent, “Movarounnahr”, 91-bet.
(5). Yo‘ldoshev Q. Yassaviyning tarbiyaviy qarashlari. Toshkent, TDPU nashriyoti, 2013, 56, 144-betlar.
(6). Mahmudov M. Tasavvuf va axloq. Toshkent, “Akademiya”, 2007, 23, 134, 228-betlar.
(7). Xoliqov A. Milliy ma’naviyat va ta’lim. Toshkent, TDPU, 2018, 89, 168-betlar.

**Egamberdiyeva Maftuna Karimboy qizi (Xalqaro Nordik universiteti o‘qituvchisi, mustaqil izlanuvchisi; maftunaegamberdiyeva317@gmail.com)**

## BO‘LAJAK TARBIYACHILARDA IJODIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDA TA’LIMIY VOSITALARNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

***Annotatsiya.*** *Mazkur maqolada bo‘lajak tarbiyachilarda ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirishda ta’limiy vositalarning didaktik imkoniyatlari kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, raqamli va vizual vositalarning kreativ fikrlashni shakllantirishdagi roli o‘rganildi. Empirik tajriba natijalari asosida ta’limiy vositalarning samaradorligi asoslab berildi.*

***Kalit so‘zlar****: ijodiy kompetensiya, didaktik vositalar, kreativ fikrlash, interfaol metodlar, innovatsion ta’lim, pedagogik texnologiya.*

**Эгамбердиева Мафтуна Каримбой кизи (Преподаватель Международного Нордического университета, независимый исследователь; e-mail: maftunaegamberdiyeva317@gmail.com)**

## ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СРЕДСТВ В РАЗВИТИИ ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ

***Аннотация.*** *В статье рассматриваются дидактические возможности образовательных средств в развитии творческих компетенций будущих воспитателей. Анализируются инновационные технологии, интерактивные методы и цифровые инструменты обучения. На основе эмпирических данных обоснована их эффективность.*

***Ключевые слова:*** *творческая компетенция, дидактические средства, креативное мышление, интерактивное обучение.*

**Egamberdiyeva Maftuna Karimboy qizi (Teacher at International Nordic University, Independent Researcher; e-mail maftunaegamberdiyeva317@gmail.com**

## DIDACTIC POTENTIAL OF EDUCATIONAL TOOLS IN DEVELOPING CREATIVE COMPETENCIES OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS

***Annotation.*** *This article analyzes the didactic potential of educational tools in developing creative competencies among future preschool teachers. It examines innovative technologies, interactive methods, and digital tools in fostering creative thinking. Empirical findings confirm their effectiveness.*

***Keywords:*** *creative competence, didactic tools, creative thinking, interactive learning, innovative education.*

**Kirish (Introduction).** Ta’lim tizimi XXI asrning yangi talablari asosida tubdan yangilanmoqda. Bugungi globallashuv, axborot texnologiyalarining jadal rivoji va innovatsion iqtisodiyot sharoitida kreativlik shaxsning asosiy kompetensiyalaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda [1;15–17-b.]. Xalqaro tashkilotlar, jumladan, OECD va UNESCO tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ijodiy fikrlash inson kapitalini rivojlantirishning muhim omili sifatida qayd etilgan. Kreativlik nafaqat yangi g‘oyalar yaratish, balki mavjud muammolarni noodatiy yondashuv asosida hal etish, moslashuvchanlik va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishni ham o‘z ichiga oladi [6;48–52-b.]. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim tizimida kreativ yondashuv bolalarning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

O‘zbekistonda ham ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Maktabgacha ta’lim tizimida bo‘lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini shakllantirish esa bolalar bilan ishlash samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omil hisoblana-

di [10;5–7-b.]. Shu nuqtayi nazardan, ta'limiy vositalarning didaktik imkoniyatlarini o'rganish va ularni kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonida qo'llash ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtayi nazardan, ta'limiy vositalarning didaktik imkoniyatlarini o'rganish va ularni kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonida qo'llash ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali bo'lajak tarbiyachilarning nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalari, balki ularning kreativ tafakkuri, pedagogik moslashuvchanligi va refleksiv qobiliyatlarini ham rivojlantirish mumkin. Ayniqsa, zamonaviy ta'limiy vositalarning interaktiv va integrativ xususiyatlari o'quv jarayonini samarali tashkil etish, talabalarning faolligini oshirish hamda ularning mustaqil va tanqidiy fikrlashini rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega.

**Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili (Literature review).** Kreativlik va ijodiy kompetensiyalar muammosi xorijiy, rus va o'zbek olimlari tomonidan keng o'rganilgan. Xorijiy tadqiqotchilar, xususan, R. Savyer kreativlikni ijtimoiy jarayon sifatida talqin etib, hamkorlikka asoslangan o'qitish muhimligini ta'kidlaydi. J.Guilford esa divergent fikrlashni kreativlikning asosiy komponenti sifatida ko'rsatadi. So'nggi tadqiqotlarda (Nurjanah va boshqalar, 2024; Isvahyudi, 2023) kreativ fikrlashni rivojlantirishda interfaol metodlar va innovatsion ta'lim vositalarining samaradorligi asoslab berilgan. Ular multimedia texnologiyalari, o'yin metodlari va muammoli vaziyatlar asosida o'qitish talabalarning ijodiy faolligini oshirishini ta'kidlaydilar [3;792-b.].

Rus pedagogikasida kreativ pedagogika alohida yo'nalish sifatida rivojlangan bo'lib, V.A.Slastenin va A.V.Xutorskoy pedagog faoliyatida ijodiy yondashuvning muhimligini asoslaydi. Ularning fikricha, pedagogning kreativligi o'quvchilarning rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

O'zbek olimlari ham interfaol metodlar, STEAM yondashuvi va innovatsion texnologiyalar orqali ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish mumkinligini qayd etadilar [5;47–49-b.]. Zamonaviy adabiyotlarda ta'limiy vositalar vizual, raqamli, interfaol va metodik turlarga ajratilib, ularning har biri o'quv jarayonini samarali tashkil etishda muhim didaktik imkoniyatlarga ega ekanligi ta'kidlanadi.

**Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology).** Mazkur tadqiqot bo'lajak tarbiyachilarda ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirishda ta'limiy vositalarning didaktik imkoniyatlarini aniqlashga qaratilib, kompleks yondashuv asosida olib borildi. Jarayonda nazariy va empirik metodlarning uyg'unligi ta'minlanib, muammo har tomonlama tahlil qilindi. Nazariy bosqichda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish metodlari qo'llanilib, kreativ kompetensiya hamda ta'limiy vositalarga oid ilmiy qarashlar tizimlashtirildi va konseptual yondashuv ishlab chiqildi [4;120–125-b.]. Empirik bosqichda esa kuzatuv, so'rovnoma va test metodlari orqali talabalarning ijodiy faolligi, motivatsiyasi va kompetensiya darajasi o'rganildi [4;130–135-b.]. Tadqiqot eksperimental metod asosida tashkil etilib, pedagogik tajriba jarayonida ta'limiy vositalarning samaradorligi amaliy jihatdan sinovdan o'tkazildi. Tadqiqotda 60 nafar talaba ishtirok etib, ular nazorat (30 nafar) va tajriba (30 nafar) guruhlariga ajratildi. Nazorat guruhida an'anaviy metodlar qo'llanilgan bo'lsa, tajriba guruhida interfaol va innovatsion ta'limiy vositalardan foydalanildi.

Tajriba jarayonida ta'lim samaradorligini oshirish maqsadida turli xil zamonaviy pedagogik vositalar va yondashuvlardan kompleks tarzda foydalanildi. Xususan, multimedia texnologiyalari orqali vizual va audial materiallar taqdim etildi, interfaol metodlar – "brainstorming" (aqliy hujum), SCAMPER texnikasi asosida fikrlar generatsiyasi va qayta ishlash jarayonlari tashkil etildi. Shu bilan birga, kreativ topshiriqlar hamda o'yin texnologiyalari yordamida ishtirokchilarning faol ishtiroki ta'minlanib, ularning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi.

Tadqiqot natijalarini baholash jarayonida asosiy mezonlar sifatida kreativ fikrlash darajasi, muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyati hamda mustaqil ishlash ko'nikmalari tanlab olindi. Mazkur ko'rsatkichlar tajriba boshlanish bosqichi va yakuniy natijalari o'rtasida qiyosiy tahlil asosida o'rganildi. Bu esa ishtirokchilarning rivojlanish dinamikasini aniqlash, o'zgarishlarning samaradorligini ilmiy asosda baholash imkonini berdi. Natijada qo'llanilgan metodologik yondashuvlarning integrativ xususiyatga ega ekanligi, ya'ni turli metod va vositalarning uyg'unlashuvi orqali ta'lim jarayonining samaradorligi sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Ushbu yondashuv bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilishi, shuningdek, ularning kasbiy tayyorgarligini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish imkonini berishi bilan izohlanadi.

**Tahlil va natijalar (Analysis and results).** Pedagogik tajriba natijalari bo'lajak tarbiyachilarda ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirishda ta'limiy vositalarning samaradorligini tasdiqladi. Dastlabki diagnostika natijalariga ko'ra, talabalarning 40 foizi past, 45 foizi o'rtacha va 15 foizi yuqori darajada ekanligi aniqlandi. Bu esa kreativ fikrlash yetarli darajada shakllanmaganini ko'rsatdi. Tajriba yakunida esa ijobiy o'zgarish kuzatildi: past daraja 15 foizgacha kamaydi, o'rtacha daraja 50 foizgacha oshdi, yuqori daraja esa

35 foizga yetdi. Ushbu natijalar ta'limiy vositalardan tizimli foydalanish ijodiy kompetensiyalar rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatganini ko'rsatadi [4;120–125-b.]. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar talabalarni faol ishtirok etishga undadi, multimedia vositalar o'quv jarayoniga qiziqishni oshirdi, kreativ topshiriqlar esa mustaqil va noodatiy fikrlashni rivojlantirdi [7:45–48-b.]. Amaliy mashg'ulot sifatida berilgan "muammoli vaziyat" topshirig'ida talabalar bolalar uchun yangi pedagogik o'yin ishlab chiqishdi. Natijada ular original g'oyalar taklif qilib, o'zlarining kreativ salohiyatini amaliy jihatdan namoyon etdilar.

**Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations).** Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bo'lajak tarbiyachilarda ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirishda ta'limiy vositalar muhim didaktik omil sifatida namoyon bo'ladi. O'tkazilgan tahlillar zamonaviy ta'limiy vositalardan maqsadli va tizimli foydalanish talabalarning kreativ fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda yetakchi o'rin tutishini tasdiqladi. Ayniqsa, interfaol metodlar ta'lim oluvchilarning o'quv jarayonidagi faolligini oshirib, ularni erkin, mustaqil va tanqidiy fikrlashga yo'naltiradi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar esa o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish va amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, quyidagi amaliy takliflarni ilgari surish mumkin: ta'lim jarayoniga innovatsion va interfaol metodlarni keng joriy etish; bo'lajak tarbiyachilarni zamonaviy ta'limiy vositalardan foydalanishga o'rgatish bo'yicha maxsus trening va seminarlarni tashkil etish; o'quv dasturlarini kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan mazmun bilan boyitish hamda pedagoglarning kasbiy rivojlanishida kreativlikni ustuvor yo'nalish sifatida qo'llab-quvvatlash. Bu esa o'z navbatida, maktabgacha ta'lim tizimida sifatli va samarali pedagogik faoliyatni ta'minlashga xizmat qiladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati (References):**


(1). OECD. (2023). *Creative thinking. A framework for developing and assessing creative competence in education.* Paris, OECD Publishing.

(2). Nurjanah N.E., Yetti E., & Sumantri M.S. (2024). Developing creative thinking in preschool children through innovative learning approaches. *European Journal of Educational Research,* 13(3), p. 1303–1319.

(3). Andhika R., Pratama D. (2020). Innovative teaching strategies to enhance creativity in education. *International Journal of Instruction,* 13(4), p. 789–804.

(4). Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. (2020). *Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari.* Toshkent, "Fan va texnologiya".

(5). Abdusattorova U. (2023). Maktabgacha ta'lim tizimida bolalarda kreativlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari. *Pedagogika va psixologiya,* 5(2), p. 45–52.

(6). Sawyer R.K. (2022). *Explaining creativity: The science of human innovation* (2nd ed.). Oxford, Oxford University Press.

(7). Beghetto R.A., Kaufman J.C. (2021). *Nurturing creativity in the classroom.* Cambridge, Cambridge University Press.

(8). Hennessey B.A., Amabile T.M. (2020). Creativity in education: Theory and practice. *Annual Review of Psychology,* 71, p. 569–598.

(9). Yo'ldoshev J.G. (2022). Ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning metodik asoslari. *"Ta'lim va innovatsiya",* 3(1), p. 28–34.

(10). O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. (2022). *Ilk qadam davlat o'quv dasturi.* Toshkent.



**Tosheva Gulnora Djurayevna (Buxoro davlat Texnika universiteti dotsenti, PhD)**


## DUAL TA'LIMDA TALABALARNING DIZAYNERLIK QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH SHAKL VA METODLARI


***Annotatsiya.*** *Ushbu maqolada dual ta'lim tizimida talabalarning dizaynerlik qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali shakl va metodlari tahlil qilinadi. Dual ta'lim nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirgan holda, talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirilgan tizimdir. Maqolada dizaynerlik qobiliyatlarini rivojlantirishda loyihalashtirilgan o'qitish, interfaol metodlar, kolaborativ ta'lim, mentarlik va kreativ laboratoriyalarning o'rni yoritilgan. Shuningdek, dual ta'lim sharoitida zamonaviy raqamli texnologiyalar (CAD dasturlari, 3D modellashtirish, VR/AR vositalari) yordamida talabalarning dizayn kompetensiyalarini takomillashtirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan.*



***Kalit so'zlar:*** *dual ta'lim, dizaynerlik qobiliyatlari, interfaol metodlar, loyihalashtirilgan o'qitish, mentarlik, CAD dasturlari, kreativ laboratoriyalar, kasbiy kompetensiya.*